

DAŇOVÁ EVIDENCE *podnikatelů* 2023

■ *minimum daňové optimalizace*

■ *nejčastější chyby v daňové evidenci*

■ *podmínky pro bytovou potřebu*

■ *povinnost vrácení odpočtu DPH z dluhů při zrušení registrace*

■ *daňová evidence nebo paušální daň?*

■ *přehled slev uplatnitelných v daňovém přiznání*

■ *komplexní příklad vedení daňové evidence*

■ *vyplněné daňové přiznání za rok 2022*

Jiří Dušek, Jaroslav Sedláček

**DAŇOVÁ
EVIDENCE
podnikatelů
2023**

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

*Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.*

Edice Účetnictví a daně

Ing. Jiří Dušek, doc. Ing. Jaroslav Sedláček, CSc.

Daňová evidence podnikatelů 2023

Vydala GRADA Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
tel.: 234 264 401
www.grada.cz
jako svou 8 754. publikaci

Realizace obálky Vojtěch Kočí
Sazba Jan Šístek
Odborná redaktorka Ing. Kateřina Patková
Počet stran 152
Dvacáté vydání, Praha 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015,
2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod a.s.

© GRADA Publishing, a.s., 2023

ISBN 978-80-271-6780-7 (pdf)
ISBN 978-80-271-3986-6 (print)

Obsah

Předmluva k aktuálnímu vydání	7
1 Předmět a cíl daňové evidence	8
1.1 Právní úprava daňové evidence	8
1.2 Předmět daňové evidence	9
1.3 Cíl daňové evidence	10
1.4 Jak vést daňovou evidenci	11
1.5 Zahrnutí daně dědické a darovací do zákona o daních z příjmů od 1. 1. 2014	12
1.6 Oznámení o osvobozených příjmech FO	12
1.7 Jednoduché účetnictví (novela – zákon o účetnictví č. 221/2015 Sb.)	13
1.8 Elektronická evidence tržeb	13
1.9 Poplatník v paušálním režimu	13
1.10 Stravovací paušál	15
1.11 Lex Ukrajina	16
2 Forma a obsah daňové evidence	17
2.1 Obsah daňové evidence	17
2.2 Forma daňové evidence	17
2.3 Způsoby oceňování majetku a dluhů	18
2.4 Skutečný stav majetku a dluhů	19
2.5 Daňový doklad	20
2.6 Nezaplacené náklady, které jsou v daňové evidenci daňovým výdajem	21
2.7 Zákon o daních z příjmů § 7b Daňová evidence	21
2.8 Archivace v daňové evidenci	22
2.9 Cizí měna v daňové evidenci	22
2.10 Nejčastější chyby v daňové evidenci	23
2.11 Přehled některých uzávěrkových operací v daňové evidenci	23
3 Evidence příjmů a výdajů	25
3.1 Evidence příjmů	25
3.2 Evidence výdajů	26
3.3 Výdaje paušálem	27
3.4 Spolupracující osoby	28
3.5 Deník příjmů a výdajů	29
4 Daňová evidence pohledávek	34
4.1 Oceňování pohledávek	34
4.2 Obsah a forma evidence pohledávek	34
4.3 Dobropisy pohledávek (vrubopisy)	36
5 Daňová evidence dluhů	37
5.1 Oceňování dluhů	37
5.2 Obsah a forma evidence dluhů	37
5.3 Zápočet pohledávek a dluhů	38
5.4 Zánik dluhu dohodou mezi věřitelem a dlužníkem	39
5.5 Platební kalendář	39
5.6 Dobropisy závazků	39
5.7 Povinnost vrátit odpočet z dluhů při zrušení registrace DPH	40
6 Evidence daně z přidané hodnoty	41
6.1 Předmět daně z přidané hodnoty	41
6.2 Registrační povinnost plátce DPH	41
6.3 Ostatní k DPH	42
6.4 Kontrolní hlášení DPH (§ 101c až § 101k zákona DPH)	43
6.5 Vedení evidence DPH	44
6.6 Sdružení (společnost) a DPH	45
7 Evidence dlouhodobého majetku	46
7.1 Oceňování dlouhodobého majetku	47
7.1.1 Ocenění pořizovací cenou	47
7.1.2 Ocenění vlastními náklady	48
7.1.3 Ocenění cenou stanovenou pro bezúplatné plnění	48
7.1.4 Ocenění majetku reprodukční cenou	49
7.2 Evidence dlouhodobého majetku	49
7.3 Odpisy dlouhodobého majetku	51
7.3.1 Rovnoměrné odpisování	53
7.3.2 Zrychlené odpisování	54

7.3.3	Mimořádné odpisy (§ 30a)	57
7.4	Výřazování dlouhodobého majetku	58
7.4.1	Výřazování dlouhodobého majetku v důsledku prodeje	58
7.4.2	Výřazování dlouhodobého majetku v důsledku darování	59
7.4.3	Výřazování v důsledku škody nebo manka	59
7.4.4	Výřazování v důsledku likvidace	60
7.4.5	Výřazování v důsledku přeražení majetku do osobního užívání	60
7.5	Evidence neodpisovaného dlouhodobého majetku	61
8	Evidence najatého majetku	62
8.1	Operativní leasing	62
8.2	Finanční leasing	62
8.3	Pojem akontace a problémy s ní spojené	63
8.4	Odkoupení najaté věci po skončení nájmu	64
8.5	Způsob evidence najatého majetku	65
8.6	Nahrazení finančního leasingu úvěrováním	65
9	Zásoby a jejich evidence	67
9.1	Vymezení zásob	67
9.2	Oceňování zásob	67
9.3	Evidence zásob	68
9.4	Přirozené úbytky a ztratné zásob	70
9.5	Výpočet marže u zboží v daňové evidenci	71
10	Zvířata	72
11	Krátkodobý finanční majetek	73
11.1	Korunová pokladna	73
11.2	Valutová pokladna	73
11.3	Ceniny	74
11.4	Korunové bankovní účty	74
11.5	Devizové bankovní účty	74
11.6	Prodej přes internetový obchod hrazený prostřednictvím platební brány	74
11.7	Virtuální aktivum	75
11.8	Krátkodobé cenné papíry	75
12	Mzdová evidence	77
13	Rezervy a jejich evidence	80
13.1	Rezervy na opravy hmotného majetku	80
13.2	Rezervy na pěstební činnost	82
13.3	Ostatní rezervy	82
14	Evidence jízd a ostatních skutečností	83
14.1	Evidence jízd	83
14.2	Silniční daň	86
14.3	Náhrady při použití motorového vozidla	86
14.4	Evidence ostatních skutečností	89
15	Vedení deníku příjmů a výdajů	90
15.1	Transakce před zahájením podnikání	90
15.2	Transakce v průběhu zdaňovacího období	92
15.3	Úpravy prováděné před uzavřením deníku příjmů a výdajů	99
16	Minimum daňové optimalizace	102
17	Přechod z daňové evidence na účetnictví	103
18	Komplexní příklad	105
19	Příznání k dani z příjmů fyzických osob	132
19.1	Přehled hlavních slev uplatnitelných v daňovém příznání	132
19.2	Daňové zvýhodnění na vyživované dítě (§ 35c/1 ZDP)	132
19.3	Příjmy, které se zahrnují či nezahrnují do vlastního příjmu manželky (manžela)	132
19.4	Školkovné – sleva na umístění dítěte (§ 35bb ZDP)	133
19.5	Možnost zahrnutí dohod o provedení práce do daňového příznání	133
19.6	Bytová potřeba § 4b	134
19.7	Sociální a zdravotní pojištění OSVČ – minimální zálohy	134
19.8	Lhůta pro podání daňového příznání	135
19.9	Povinnost fyzické osoby podat daňové příznání	135
20	Příklad vyplnění daňového příznání za rok 2022	137
20.1	Zadání příkladu	137
20.2	Postup sestavení daňového příznání podnikatele za rok 2022	138
	Seznam literatury	148

Předmluva k aktuálnímu vydání

Toto vydání reaguje na zákonné změny. Jsou zde uváděny aktuální odkazy na zákonné předpisy.

Byla doplněna nová kapitola Lex Ukrajina.

Byla rozšířena kapitola o paušálním režimu dle poslední novely zákona o daních z příjmů.

Z důvodu ještě plně nezažitých nových pojmů vyvolaných rektifikací soukromého práva je uveden stručný slovník pojmů z nového občanského zákoníku (NOZ) a zákona o obchodních korporacích (ZOK):

Starý pojem	Nový pojem
závazek	dluh = co má být ze závazku plněno
sdržení	společnost
člen sdržení	společník společnosti
dar	bezúplatné plnění
půjčka	zápůjčka
úvěr a půjčka	úvěrový finanční nástroj
nájem	pronájem, pacht
společnost	obchodní korporace
podnik nebo část podniku	obchodní závod
společník, člen družstva	člen obchodní korporace
příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky	příjmy ze závislé činnosti
příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti	příjmy ze samostatné činnosti
dividendy a jiné podíly	podíly na zisku

Některé příklady jsou ponechány v původním starším časovém období. Jedná se o některé speciální případy, které takto skutečně platily. Pokud je již odlišný zákonný předpis pak je to uvedeno. Dále jsou to příklady, které probíhají přes více let – odpisy majetku, finanční leasing.

Příklad daňového přiznání za rok 2022 je zpracován na daňovém portálu české daňové zprávy. Jedná se o výbornou možnost pro každého poplatníka, protože toto zpracování je s provedením všech možných kontrol. A zároveň jeho obsluha nevyžaduje žádné velké odborné počítačové vědomosti.

Své připomínky, náměty i vlastní zkušenosti můžete posílat na adresu: dusek.jiri@tiscali.cz.

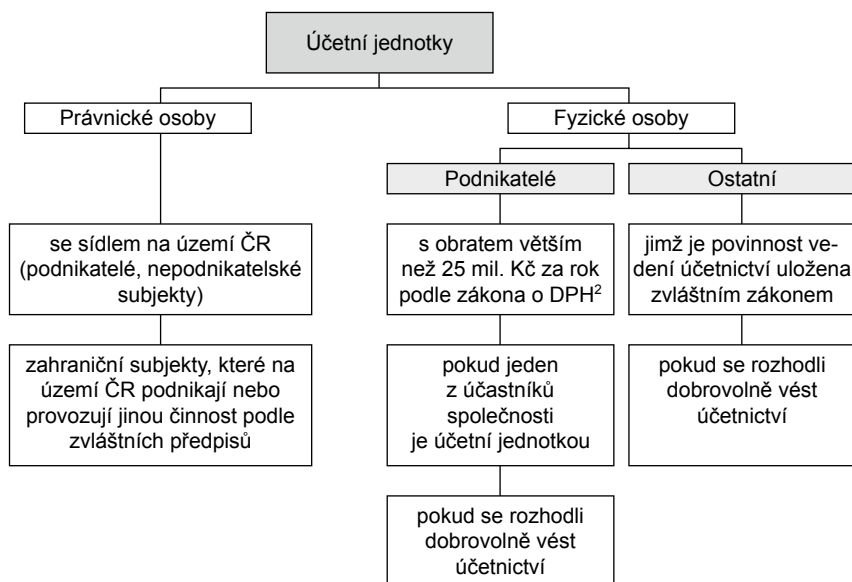
J. Dušek

1 Předmět a cíl daňové evidence

Daňová evidence si klade za cíl poskytnout údaje potřebné ke zjištění základu daně z příjmů. Je určena pro ty subjekty, které nejsou účetními jednotkami ve smyslu zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů. Za účetní jednotky se podle § 1 tohoto zákona považují právnické a některé fyzické osoby, jak je znázorněno na obr. 1.1. Novela zákona o účetnictví, která vstoupila v platnost od 1. 1. 2004, uložila účetním jednotkám vést podvojně účetnictví a současně zrušila jednoduché účetnictví¹. Místo jednoduchého účetnictví byla pro podnikatele zavedena daňová evidence v podobě záznamů pro daňové účely.

1.1 Právní úprava daňové evidence

Legislativně je daňová evidence upravena zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. I když novela zákona o účetnictví již neuvažovala v roce 2004 s jednoduchým účetnictvím byla dána fyzickým osobám, prokazujícím povinnosti pro daňové účely, možnost přechodného období tak, aby 1. 1. 2005 bylo jednoduché účetnictví nahrazeno daňovou evidencí.

Obr. 1.1 Subjekty, které jsou účetní jednotkou ve smyslu zákona o účetnictví

¹ Tato koncepce jednotných účetních pravidel pro všechny druhy účtující subjektů je reakcí na vstup ČR do EU, jejíž členské země používají výhradně podvojně účtování a jednoduché účetnictví je pro ně neznámým pojmem.

² Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů

1.2 Předmět daňové evidence

Podle toho jaký druh příjmů fyzické osoby, poplatníci daně z příjmů získávají a jaké výdaje k těmto příjmům uplatňují musí povinně vést následující dokumentaci:

- záznamy o příjmech a evidenci pohledávek vzniklých v souvislosti s podnikatelskou nebo jinou samostatnou výdělečnou činností (podnikatelé, kteří neuplatňují výdaje prokazatelně vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů, ale v paušální výši, stanovené procentem z příjmů podle § 7 odst. 9, zákona o daních z příjmů),
- záznamy o příjmech a vynaložených výdajích v časovém sledu, evidenci hmotného majetku, který lze odpisovat, evidenci o tvorbě a použití rezervy na opravy hmotného majetku (pokud se vytváří), evidenci o pohledávkách a dlužích ve zdaňovacím období, ve kterém dochází k ukončení pronájmu a mzdové listy, pokud jsou vypláceny mzdy (poplatníci mající příjmy z pronájmu a uplatňující výdaje na dosažení, zajištění a udržení těchto příjmů podle § 9 zákona o daních z příjmů),
- daňovou evidenci ve smyslu § 7b zákona o daních z příjmů (fyzické osoby, které mají příjmy ze samostatné výdělečné činnosti³ a uplatňují výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení).

Daňová evidence je v podstatě obdobou jednoduchého účetnictví, je však mnohem méně administrativně náročná, je značně jednodušší po metodické stránce a klade podstatně nižší nároky na technické vybavení. Zachycuje podle zásady jednoduchosti pouze peněžní toky, které bezprostředně souvisejí s podnikáním, a stav majetku a dluhů podnikatele (firmy) na konci zdaňovacího období. Obdobně jako účetnictví vymezuje složky majetku, které podléhají evidenci, a určuje metody oceňování majetku a dluhů. Výslovně není předepsána ani forma daňové evidence. Uložena je pouze povinnost uchovávat daňovou evidenci za všechna zdaňovací období, pro která neskončila lhůta pro vyměření daně stanovená zákonem o daních z příjmů (§ 7b odst. 5) nebo zvláštním předpisem⁴.

Příklad 1.1: Pan Jan Marek podniká na základě živnostenského oprávnění a v roce 2006 vedl daňovou evidenci. Jeho příjmy za prodej zboží činily podle peněžního deníku 15 324 863 Kč. Od jakého data musí přejít na podvojně účetnictví?

Řešení:

Z pana Marka se stala od 1. 1. 2007 účetní jednotka a jestliže nechce dobrovolně zahájit vedení účetnictví, povede v roce 2007 daňovou evidenci⁵.

Příklad 1.2: Pan Petr Novotný, který podniká jako fyzická osoba, hodlá uplatňovat za rok 2010 skutečně vynaložené výdaje při tvorbě dílčího základu daně z příjmů podle § 7 zákona o daních z příjmů. Ke kterému datu musí zahájit vedení účetnictví, jestliže se na vlastní žádost nechal zapsat do obchodního rejstříku k 10. srpnu 2011?

³ dále jen podnikatelé

⁴ Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád.

⁵ Účetnictví nemusí vést ani v roce 2008, neboť podle zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, kterým se mění částka v § 1 odst. 2 písm. e) zákona o účetnictví od 1. 1. 2008 z 15 mil. Kč na 25 mil. Kč, nepřevýšil obrat podnikatele v roce 2006 částku 25 mil. Kč.

Řešení:

Petr Novotný má povinnost vést účetnictví ode dne zápisu do obchodního rejstříku, tj. od 10. 8. 2011 až do dne výmazu z obchodního rejstříku, jestliže mu nevznikla povinnost vést účetnictví z jiného důvodu (např. při překročení obrátu 25 mil. Kč). Do 9. 8. 2011 měl povinnost vést daňovou evidenci podle § 7b zákona o daních z příjmů za účelem zjištění základu daně a daně z příjmů.

Příklad 1.3: Podnikatel (fyzická osoba) dosáhl v roce 2006 obrátu 30 mil. Kč. Musí vést účetnictví?

Řešení:

Podnikatel se stal od 1. 1. 2007 účetní jednotkou a od 1. 1. 2008 povede účetnictví⁶ minimálně po dobu pěti let, neboť jeho obrat v roce 2006 převýšil částku 25 mil. Kč⁷.

Příklad 1.4: Obrat podnikatele byl v roce 2006 ve výši 22 mil. Kč a v roce 2007 dosáhl 26 mil. Kč. Od jakého data povede účetnictví?

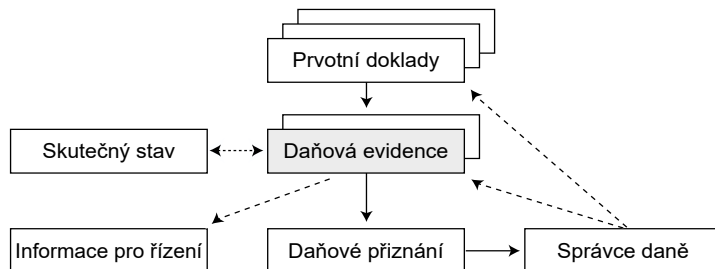
Řešení:

Od 1. 1. 2007 se stal účetní jednotkou, avšak od 1. 1. 2008 účetnictví vést nemusí (nedosáhl v roce 2006 obrátu 25 mil. Kč). Znovu se stane účetní jednotkou od 1. 1. 2008 a účetnictví povede od 1. 1. 2009 (minimálně po dobu pěti let).

1.3 Cíl daňové evidence

Daňová evidence slouží ke zjištění základu daně z příjmů (je vstupní databází pro daňové přiznání), ale pokud bude průběžně vedena, má i druhý užitek, neboť poskytuje přehled o stavu a pohybu majetku a dluhů podnikatele (firmy) a je tedy využitelná pro ekonomické rozhodování, pro řízení firmy. Stejně jako účetnictví se opírá o prvotní doklady, z nich provádí záznamy, které dále třídí a sumarizuje. Postup zpracování daňové evidence je schematicky znázorněn na obrázku 1.2.

Z obrázku je zřejmé, že poslední fází je zpracování daňového přiznání, které předkládá podnikatel na konci příslušného zdaňovacího období správci daně. Do daňového přiznání musí být promítnuty i případné rozdíly mezi daňovou evidencí a skutečným stavem majetku a dluhů podnikatele, zjištěným na konci zdaňovacího období (tečkovaná vazba na obrázku 1.2). Zpětné (čárkované) vazby na obrázku pak znázorňují kontrolní funkci správce daně.

Obr. 1.2 Postup vedení daňové evidence

⁶ Blíže viz předchozí ustanovení zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů.

⁷ Podle § 4 odst. 3 zákona o účetnictví jsou tyto osoby povinny vést účetnictví od prvního dne účetního období následujícího po kalendářním roce, ve kterém se staly účetní jednotkou.

Dalším úkolem daňové evidence je zajistit povinnosti plynoucí podnikateli z § 100 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, pokud je registrovaným plátcem této daně. Daňová evidence musí poskytovat zejména údaje potřebné pro správné stanovení daňové povinnosti a musí být vedena v členění potřebném pro sestavení měsíčního nebo čtvrtletního daňového přiznání. Plátc DPH je povinen vést také evidenci uskutečněných plnění, která nejsou zda- nitelná.

Příklad 1.5: Podnikatel, který vedl jednoduché účetnictví, přešel od 1. 1. 2004 na daňovou evidenci. Musí i nadále vést evidenci veškerých příjmů (i nezdanitelných) a veškerých výdajů (i daňově neuznatelných)?

Řešení:

V právních normách pro daňovou evidenci není tato povinnost explicitně vyjádřena, avšak přijímá-li poplatník daň z příjmů fyzických osob provozující samostatnou činnost platby, je kromě evidence stanovené obecně závaznými právními předpisy povinen vést evidenci (záznamy) denních tržeb⁸. Z toho plyne, že vede-li podnikatel pokladnu, musí vést pokladní deník a zajistit i jeho návaznost na bankovní účty. Jinak řečeno musí prokázat stav a pohyb veškerého peněžního majetku v pokladně i na účtech, který souvisí s podnikáním (zahrnutého v obchodním majetku).

1.4 Jak vést daňovou evidenci

Zákon neurčuje způsob ani formu, jak vést daňovou evidenci. Toto záleží pouze a jen na poplatníkovi.

Zde lze ale doporučit několik forem.

- 1) Úplně začínající podnikatel v malém rozsahu:
 - Zcela postačí obyčejný sešit. Výhodná je příprava tabulky v Excelu.
 - Lze si zadarmo stáhnout z internetu tabulku v Excelu pro vedení daňové evidence.
- 2) Úplně začínající podnikatel, ale ve větším (očekávaném) rozsahu:
 - Zde je určitě lepší mít již program pro daňovou evidenci. Opět lze si zadarmo stáhnout program z internetu nebo využít i on-line řešení.
- 3) Zadat evidenci nějaké účetní firmě.

Při rozhodování musí minimálně vědět:

- a) Zdalí bude mít zaměstnance.
- b) Bude-li plátcem DPH – a to i dobrovolně.
- c) Zda povede položkovou skladovou evidenci.

Pokud v daňové evidenci uplatňuje výdaje paušálem (%) – nemusí vést výdaje.

A je zde ještě jedna možnost – přejít na paušální daň, kde daňovou evidenci nemusí vést a ani se starat o platby sociálního a zdravotního pojištění a o daňové přiznání.

Minimální evidenci, kterou musí poplatník vést, je evidence příjmů. A to z těchto důvodů:

- a) Limit pro povinnou registraci k DPH – hodnota obratu 1 mil. Kč pro rok 2022.
- b) Tento limit je zároveň limitem pro paušální daň.

Ani způsob vedení příjmů pro tyto účely není žádným předpisem specifikován.

⁸ § 97 odst. 1 daňového řádu, zákon č. 280/2009 Sb.

1.5 Zahrnutí daně dědické a darovací do zákona o daních z příjmů od 1. 1. 2014

K 1. 1. 2014 je daň dědická a darovací zahrnuta do zákona o daních z příjmů. Zákon používá pojem „bezúplatný příjem“, který zahrnuje:

- příjmy z dědění
- příjmy z odkazu
- darování
- jiné příjmy nabyté bez poskytnutí protiplnění

Již tedy nerozlišuje, zda-li byly dary přijaty v souvislosti s podnikáním, či nikoliv.

Bezúplatné příjmy jsou:

- dle § 4a/1/m a § 19b/1/d:
 - vydlužitele při bezúročném zápůjčce
 - vypůjčitele při výpůjčce
 - výprosníka při výprose
- dle § 10/3c:
 - ostatní bezúplatné příjmy (dědictví,...)

Bezúplatné příjmy FO (§ 4a/1/m, § 10/3 jiné než § 4a/1/m) jsou osvobozeny:

- od příbuzného v linii přímé a v linii vedlejší, pokud jde o...
- od osoby se kterou před obdržáním žil bezprostředně nejméně 1 rok ve společně hospodařící domácnosti nebo byl na tuto osobu odkázán výživou
- obmyšleného z jeho majetku...
- v úhrnu příjmy od téhož poplatníka nepřesáhnou ve zdaňovacím období
 - 100 000 Kč (§ 4a/1/m/4.)
 - 15 000 Kč (§ 10/3/c/4.) ostatní nahodilý bezúplatný příjem

1.6 Oznámení o osvobozených příjmech FO

Jedná se o úplně nové oznámení správci daně. Poprvé se toto oznámení podává až za zdaňovací období roku 2015, tj. nejspíše do 31. 3. 2016.

Pokud FO obdrží příjem, který (§ 38v):

- je od daně z příjmu FO osvobozen,
- je vyšší než 5 000 000 Kč (nelze rozložit),
- a toto nemůže FU zjistit z rejstříků či jiné evidence (jeho zjištění zveřejní na webu) (§ 38v/3),

je povinna oznámit FU (není určena forma) u tohoto příjmu (§ 38v/2):

- výši ,
- popis okolností nabytí,
- datum vzniku,

a to do dne podání daňového přiznání za období, kdy příjem obdržel (§ 38v/1), i když nemusí podat DP.

U společného jmění manželů – oznámí jeden (§ 38v/5).

Pokud toto neprovedete, jsou zde velké pokuty za neoznámení osvobozeného příjmu (§ 38w):

Z částky neoznámeného příjmu je pokuta	%
a) Povinnost splnil, aniž by byl vyzván	0,1 %
b) Povinnost splnil na základě výzvy náhradní lhůtě (38v/4)	10 %
c) Povinnost nesplní ani v náhradní lhůtě	15 %

Na stránkách Finanční správy naleznete:

- Formulář tohoto oznámení
- Podrobný přehled osvobozených příjmů.
- Pokyn GFŘ D-28 k promíjení pokuty za neoznámení osvobozeného příjmu
- Některé sporné případy řeší zápis KDP ČR a GFŘ ČR č. 452/22.04.15

1.7 Jednoduché účetnictví (novela – zákon o účetnictví č. 221/2015 Sb.)

Jednoduché účetnictví, které se objevilo v novele zákona o účetnictví (§ 13b), se netýká podnikatelů. Jde o možnost vést jednoduché účetnictví pro vyjmenované účetní jednotky s limitem příjmů a majetku do 3 000 000 Kč (§ 1f). Jde např. o honební společenstva, spolky PO, dobrovolné hasiče, církve atd.

Podle připravované novely zákona o účetnictví se jednoduché účetnictví bude nazývat hoto-
vostní účetnictví.

1.8 Elektronická evidence tržeb

Zákonná povinnost EET (zákon č. 112/2016 Sb.) byla zrušena od 1. 1. 2023 zákonem č. 458/2022 Sb.

Dle tohoto zákona nelze vést EET ani dobrovolně a využívat tak např. přehledné kontrolní sestavy na daňovém portále. Mnozí podnikatelé u této evidence zůstávají, i když žádná data již nikam mimo firmu neposílají. Nadále využívají přehledy o tržbách ve svých programech. Mají tak průkazné podklady pro kontrolu např. finančního úřadu. Tyto podklady mnohdy slouží k jednoduché interní kontrole personálu přijímajícího hotové peníze. Jedná se o období připomínek k evidenci docházky: „Já si budu poctivě psát docházku, kterou vám pak předám.“

1.9 Poplatník v paušálním režimu

Jedná se o případ, kdy se chcete zbavit daňové evidence.

Paušální daň je dobrovolný způsob, jak mohou některé OSVČ od roku 2021 za přísně daných podmínek vyřešit daňové a odvodové povinnosti jedinou trvalou měsíční platbou. Nepodává se daňové přiznání, ani hlášení na sociální správu či zdravotní pojišťovnu. Se zdravotní pojišťovnou ani správou sociálního zabezpečení se už nic dalšího neřeší. Jednáte tedy pouze s finančním úřadem, který jim informace předá, a tím odpadá nutnost komunikace se třemi úřady zároveň. Toto platí i pro začínajícího podnikatele.

Zda je toto řešení pro vás finančně výhodné si můžete spočítat na kalkulačce ministerstva financí.

Nejdůležitější fakta ohledně paušální daně:

- Kdo může být v paušálním režimu – neplátce DPH.
- Je ale nutné si vést nějakou jednoduchou evidenci příjmů, aby bylo možné prokázat výši ročních příjmů – viz dále.
- Do tohoto příjmu se nezahrnují osvobozené příjmy a příjmy daněné srážkovou daní.
- Nesmí být příjem ze závislé činnosti (výjimka DPČ a DPP).
- Souhrnná výše příjmů z nájmu podle § 9 a ostatních příjmů podle § 10 nesmí v daném roce, kdy je poplatník v paušálním režimu, přesáhnout limit 25 tisíc Kč.
- Tyto měsíční zálohy jsou splatné vždy do 20. dne daného měsíce. Daň je možné zaplatit i jednorázově na celý rok dopředu.
- Není možné uplatňovat slevy na dani a daňová zvýhodnění.

Výhody paušální daně:

- Nemusíte vést daňovou evidenci.
- Nepodáváte daňové přiznání.
- Nepodáváte hlášení na sociální správu ani tam nic neplatíte.
- Nepodáváte hlášení na zdravotní pojišťovnu ani tam nic neplatíte.
- Platíte vše jednou částkou měsíčně na finanční úřad.

Pokud dojde ke změně stanovených vstupních podmínek, pak je nutné:

- podat daňové přiznání a doplatit daň z příjmů,
- podat přehledy sociálního a zdravotního pojištění a doplatit pojistné.

V případě přechodu na paušální daň se základ daně upravuje podle § 23/8.

V případě přechodu z paušální daně na daňovou evidenci se základ daně neupravuje (§ 23/8 poslední věta).

Zákon č. 366/2022 Sb. podstatným způsobem mění a rozšiřuje podmínky pro paušální daň od roku 2023. Především zavádí tři pásma pro paušální daň. Pro stanovení pásma paušální daně je zohledněno možné uplatnění výdajového paušálu (§ 7/7), aby se paušální daň přiblížila odvodům, kdyby paušální daň nebyla, ale bylo běžné zdanění.

Příklad: Řemeslník má roční příjem 1,9 mil. Kč. Příjem má pouze z řemeslné činnosti (100 %), kde lze uplatnit 80 % výdajového paušálu. Proto spadá do 1. pásma paušální daně.

Přehled pásem paušální daně dle % výdajových paušálů:

Roční příjem je	a alespoň 75 % příjmů je z činnosti, na které lze uplatnit některý výdajový paušál		
	80 %	60 %	40 %
do 1 mil. Kč	1. pásmo bez ohledu na to, z jaké činnosti		
do 1,5 mil. Kč	1. pásmo		2. pásmo
do 2 mil. Kč	1. pásmo	2. pásmo	3. pásmo

Jaké jsou hodnoty měsíční paušální daně a co v sobě obsahují:

Pásmo	Rok	Paušální daň		Daň z příjmů	Pojištění měsíčně	
		měsíčně	za rok		sociální	zdravotní
1.	2021	5 469	65 228	100	2 976	2 393
	2022	5 994	71 928	100	3 267	2 627
	2023	6 208	74 496	100	3 386	2 722
2.	2023	16 000	192 000	4 936	7 446	3 591
3.	2023	26 000	312 000	9 320	11 388	5 292

Podrobněji k paušální dani se můžete dočíst v publikaci *Dušek, J.: Daň z příjmů. Přehledy, daňové a účetní tabulky, 14. vydání. GRADA Praha 2023.*

1.10 Stravovací paušál

Od 1. 1. 2021 (zákon č. 609/2020 Sb.) se rozšiřuje možnost příspěvků zaměstnavatele na stravování zaměstnanců o stravovací paušál. Jedná se o další novou možnost, tentokrát ale v peněžní podobě.

Doposud byla možnost poskytovat papírové stravenky či karty. Jedná se o nepeněžní plnění. Tyto možnosti zůstávají zachovány včetně „závodního“ stravování.

A tak jako u stravenek nedokládal zaměstnanec, za co je utratil, není tato povinnost stanovena ani u stravovacího paušálu.

Stravovací paušál je definován v § 6/9/b ZDP – od daně je osvobozen:

„... peněžitý příspěvek poskytovaný zaměstnavatelem zaměstnanci na stravování za jednu směnu podle zákoníku práce do výše 70 % horní hranice stravného, které lze poskytnout zaměstnancům odměňovaným platem při pracovní cestě trvající 5 až 12 hodin.“

Pokud je dodržen limit, nepodléhá paušál dani z příjmu ani sociálnímu a zdravotnímu pojištění.

Pokud bude tento peněžitý příspěvek vyšší, podléhá klasickému zdanění (jako kdyby to byla prémie).

Na straně zaměstnavatele bude daňovým výdajem hodnota poskytnutého peněžitého příspěvku bez omezení (§ 24/2/j4.).

Příspěvek se uvede na výplatní listině.

Druh příspěvku	ZAMĚSTNANEC (§ 6/9/b) příjem		ZAMĚSTNAVATEL (§ 24/2/j/4.) výdaj	
	osvobozeno	neosvobozeno	daňový	nedaňový
stravenka	vše	–	55 %, ale max. 70 % limitu	nad tuto hranici
stravovací paušál	55 %, ale max. 70 % limitu	nad tuto hranici	vše	-

Stravovací paušál na rok 2023 (pokud se v průběhu roku 2023 nezmění):

153,00 Kč	Horní hranice stravného pro rok 2023 (vyhláška č. 467/2022 Sb., § 3/a)	
84,15 Kč	55 %	uplatnitelná částka
107,10 Kč	70 %	ale maximální možná částka stravovacího paušálu
2 142,00 Kč	např. za 20 dní v měsíci	
Pokud by se poskytla vyšší částka než tato, pak stejně max. 70 %.		
194,73 Kč	Pak vychází tato ideální maximální částka stravenky.	
194,00 Kč	zaokrouhleno na celé Kč dolů	
107,10 Kč	55 %	z které je dodržen limit 55 % a i zároveň 70 %

1.11 Lex Ukrajina (zákon č. 128/2022 Sb.)

Od základu daně lze odečíst hodnotu darů až do výše 30 % a pro FO platí minimálně 1 000 Kč nebo částka přesahující 2 % základu daně.

Finanční dary poskytnuté na účet ukrajinského velvyslanectví a jiné účty k tomu zřízené se nemusí prokazovat žádnou darovací smlouvou, stačí výpis z účtu nebo útržek složenky.

Příspěvek na solidární domácnost dle § 8 zákona č. 66/2022 Sb. je osvobozen od daně z příjmů (§ 4/4/i).

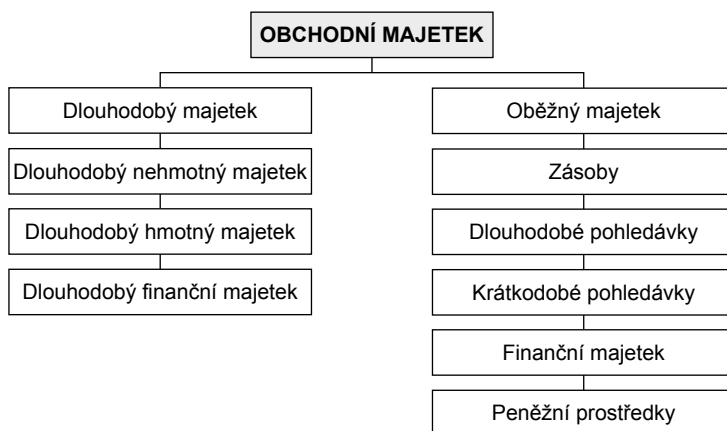
2 Forma a obsah daňové evidence

Daňová evidence obsahuje údaje o:

- příjmech a výdajích,
- majetku a dlužích podnikatele.

2.1 Obsah daňové evidence

Charakteristickým rysem evidovaných peněžních i hmotných toků je jejich příčinný vztah k podnikání tj. jsou získávány z prodeje výrobků, zboží a služeb (kladné přítoky – pozitivní cash flow) a vynakládány na dosažení, zajištění a udržení příjmů (záporné toky – negativní cash flow). Z tohoto zorného úhlu by měla daňová evidence zachytit všechny majetek a dluhy podnikatele (firmy), které ovlivňují základ daně z příjmů. Jde o majetek firmy, který je třeba k její hospodářské činnosti, a získané finanční zdroje (cizí kapitál), které se podílí na krytí majetku firmy. Strukturu obchodního majetku, který je pořizován a užíván podnikatelem, znázorňuje obrázek 2.1.

Obr. 2.1 Struktura majetku podnikatele (firmy)

Dluhy jsou definovány jako dluhy vůči věřitelům či dodavatelům, příp. jako povinnost provést v určité době sjednanou službu. V době, kdy není nutné peněžní dluhy uhradit, slouží jako zdroj peněz (tzv. obchodní úvěr). V daňové evidenci je zachycen majetek, který se podnikatel rozhodl vložit do svého obchodního majetku.

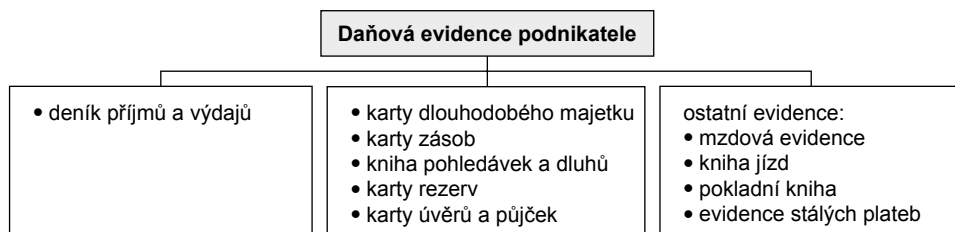
2.2 Forma daňové evidence

Podnikatel s příjmy z podnikatelské nebo jiné samostatné výdělečné činnosti může do daňové evidence zaznamenat pouze výdaje spojené s majetkem zahrnutým v obchodním majetku. Pro účely daně z příjmů fyzických osob se **obchodním majetkem** rozumí souhrn majetkových hodnot (věcí, pohledávek a jiných práv a penězi ocenitelných hodnot), které jsou ve vlastnictví podnikatele (firmy) a které byly nebo jsou obsahem daňové evidence. Nemovitosti nebo movité věci se přitom zahrnou do obchodního majetku celé a u podílového spoluvlastnictví

jejich část ve výši spoluvlastnického podílu, a to bez ohledu na to, zda je vložená nemovitost nebo movitá věc používána pro podnikání zčásti nebo celá.

Dnem vyřazení majetku z obchodního majetku podnikatele se rozumí den, který je zapsán v daňové evidenci. Vyřazením majetku z obchodního majetku (např. domu, ve kterém podnikal pro jeho osobní potřebu) nevzniká podnikateli žádný zdanitelný příjem, ten by nastal až v případě následného prodeje. Výdaje (náklady) podle § 24 zákona o daních z příjmů lze zapsat do daňové evidence pouze v prokázané výši a jen do výše stanovené zákonem.

Forma daňové evidence se bude odvíjet od jednotlivých složek obchodního majetku. Pro peněžní prostředky se přitom jeví jako vhodná evidence v deníku příjmů a výdajů a pro ostatní složky majetku a dluhů pak evidenční karty, nejčastěji v elektronické podobě. Schématicky je struktura daňové evidence podnikatele znázorněna na obrázku 2.2.

Obr. 2.2 Struktura daňové evidence podnikatele

Příklad 2.1: Musí mít podnikatel zřízen pro běžné podnikání bankovní účet?

Řešení:

Současná platná právní úprava obecně nepředepisuje tuto povinnost. Výjimkou je podnikatel, který je plátcem DPH, neboť v případě nadměrného odpočtu finanční úřad poukazuje vrácenou daň z přidané hodnoty na účet stanovený podnikatelem. Od 1. 7. 2004 vstoupil navíc v platnost zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti, podle něhož musí podnikatelé hradit i přijímat platby nad určený limit jen bezhotovostně.

Tento limit nově určil zákon č. 261/2014 Sb. a od 1. 12. 2014 je to částka 270 000 Kč.

2.3 Způsoby oceňování majetku a dluhů

Podnikatelé oceňují a zapisují do daňové evidence majetek a dluhy:

- k okamžiku uskutečnění hospodářské transakce,
- k poslednímu dni zdaňovacího období.

K oceňování v daňové evidenci se používají následující druhy cen:

- pořizovací cena, tj. cena, za kterou byl majetek pořízen a náklady související s jeho pořízením,
- reprodukční pořizovací cena, tj. cena, za kterou by byl majetek pořízen v době, kdy se vykazuje v daňové evidenci,
- vlastní náklady, které zahrnují přímé náklady vynaložené na výrobu nebo jinou činnost, a nepřímé náklady, které se k výrobě nebo k jiné činnosti vztahují,
- jmenovitá hodnota,

- vstupní cena hmotného majetku, kterou se rozumí pořizovací cena (je-li majetek pořízen úplatně), vlastní náklady (je-li pořízen nebo vyroben ve vlastní režii), hodnota nesplacené pohledávky zajištěné převodem práv (u hmotného movitého majetku, který zůstává ve vlastnictví věřitele), reprodukční pořizovací cena zjištěná podle zvláštního právního předpisu⁹ (v ostatních případech nabytí), cena zjištěná pro účely dědické a darovací (při nabytí majetku zděděním nebo darováním), hodnota technického zhodnocení¹⁰,
- zůstatková cena, která se určí jako rozdíl mezi vstupní cenou hmotného majetku a celkovou výší odpisů stanovených podle zákona o daních z příjmů a to i tehdy, když do výdajů na zajištění zdanitelných příjmů zahrnul podnikatel pouze poměrnou část odpisů (u majetku užívaného zčásti k podnikání) nebo když uplatňoval v některých zdaňovacích obdobích výdaje procentem z příjmů.

Pro účely daňové evidence se hmotný (dlouhodobý) majetek¹¹ oceňuje vstupní nebo zůstatkovou cenou. Pohledávky vstupují do daňové evidence ve jmenovité hodnotě nebo v pořizovací ceně u pohledávek nabytých postoupením, event. v ceně zjištěné pro účely dědění nebo darování u pohledávek nabytých děděním nebo darováním.

Ostatní majetek se oceňuje pořizovací cenou, je-li pořízen úplatně, vlastními náklady¹², je-li pořízen ve vlastní režii, nebo cenou zjištěnou pro účely daně dědické nebo darovací. Dluhy se oceňují při vzniku jmenovitou hodnotou, při převzetí pořizovací cenou. Peněžní prostředky a ceniny se oceňují jejich jmenovitými hodnotami. Pořizovací cenou pozemku je cena včetně porostu, pokud se nejedná o pěstitelský celek trvalých porostů.

Do pořizovací ceny majetku pořízeného formou finančního leasingu s následnou koupí najaté věci se zahrnou výdaje související s jeho pořízením, hrazené nájemcem. V případě úplatného pořízení nemovitých a movitých věcí, majetkových práv, pohledávek a dluhů nebo části uvedeného majetku a dluhů za jednu pořizovací cenu, se cena jednotlivých složek majetku stanoví v poměrné výši k ceně jednotlivých složek majetku oceněných podle zvláštního právního předpisu⁶, s výjimkou peněz, cenin, pohledávek a dluhů.

2.4 Skutečný stav majetku a dluhů

Pravidla pro daňovou evidenci výslovně nestanoví povinnost inventarizace majetku a dluhů. Ukládá pouze vést evidenci zásob, hmotného majetku, pohledávek a dluhů a zjistit skutečný stav na konci zdaňovacího období. O tomto zjištění sepíše podnikatel zápis. O případné rozdíly upraví základ daně podle § 24 a 25 zákona o daních z příjmů.

Zjistí-li podnikatel na konci období nebo v jeho průběhu, že u něho došlo např. k úbytku zásob, aniž by tyto prodal či použil pro svoji činnost, pak se jedná o škodu na straně podnikatele a příslušné výdaje spojené s pořízením předmětných zásob jsou daňovým výdajem do

⁹ Zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů.

¹⁰ Za technické zhodnocení se považují výdaje na dokončené nástavby, přístavby a stavební úpravy, rekonstrukce (tj. zásahy do majetku, které mají za následek změnu jeho účelu nebo technických parametrů) a modernizace majetku (tj. rozšíření vybavenosti nebo použitelnosti majetku), pokud převýšily v úhrnu částku 80 000 Kč.

¹¹ Dlouhodobostí se podle § 29 zákona o daních z příjmů rozumí doba použitelnosti (doba provozně-technické funkce) delší než jeden rok.

¹² Pojem vlastních nákladů je vymezen v § 25 odst. 4 zákona o účetnictví jako přímé náklady vynaložené na výrobu nebo jinou činnost, popřípadě i část nepřímých nákladů, která se k vytvoření zásob nebo dlouhodobého majetku vztahuje.